

L'autor

Rosa-Victòria Gras Perfontan

El nom de John Webster, fins a data recent, i abans de tenir els resultat de les recerques de Mary Edmond, sembla que no s'associava a cap persona real concreta. Hom atribuïa l'autoria de dues grans tragèdies del període jacobí, *The White Devil* i *The Duchess of Malfi*, a algú que duia tal nom i, possiblement, havia estat actor a més d'escriptor de teatre, com passava sovint, tant en l'època isabelina com més tard, en el període jacobí. El context històric i teatral de molts dramaturgs s'havia anat esvanint i, tan sols, en teníem les obres, les quals, a voltes, també havien desaparegut. Val a dir que a casa nostra el nom i la producció de John Webster, encara avui, romanen força aombrats per l'esclat de Shakespeare. Per aquesta raó és tan avinent la publicació del text que el Dr. Ricard Salvat i el seu equip, a través de la revista de l'Associació d'Investigació i Experimentació Teatral, ASSAIG DE TEATRE, permeten de fer arribar al públic català.

Malgrat les llacunes biogràfiques, a hores d'ara sabem que John Webster va néixer el 1578 o el 1579 en un populós i sorollós raval de Londres, on el pare feia carruatges i la família prosperava expandint el negoci d'acord amb les demandes de l'època i de l'entorn. El pare de Webster —que també es deia John— aviat va ascendir en l'escala social i sembla que l'autor va anar a les prestigioses aules de la Merchant Taylors' School, entitat de la qual el pare havia esdevingut membre, com també en va arribar a ser el germà petit, Edward, i l'autor que comentem. Pot ser que John

Webster prengués part durant força anys en les activitats comercials de casa seva, en tot cas, l'origen carreter —tant en el sentit de qui fa carretes i carruatges o de qui fa o lloga transports— no el va abandonar pas; el féu motiu de befa entre la gent del Black Friars i el continuà esquitxant amb acudits de caire sociològic. John Gibbons ens assabenta —en la 4a edició de *The Duchess of Malfi*— d'una sàtira en què es deia que Edward, en certa ocasió, no volgué llogar un cotxe per a un funeral perquè «ja els tenia tots compromesos per tragar la duquessa en el darrer viatge».

No hi ha certesa sobre els estudis que John Webster cursà en deixar l'escola, però hom creu que freqüentava els establiments on els joves benestants estudiaven Dret i, de fet, tota la seva obra demostra que va tenir interès especial per les lleis. Tanmateix, sí que és cert que ben aviat es féu conèixer com a persona activa en el teatre, un sector molt florent i prometedor a Londres. Féu nombroses col·laboracions amb escriptors de renom en aquell moment en obres com *Caesar's Fall*, *Christmas Comes but Once a Year*, *Lady Jane*, *The Malcontent...*, algunes de les quals s'han perdut o han estat refores en títols ulteriors. Altres obres següen a les esmentades: encàrrecs de les companyies teatrals i peces més o menys de circumstàncies. De tota manera, les produccions per les quals John Webster és més conegut foren escrites més tard, quan ja era home casat i emmainadat.

El 1612 Webster estrenà *The White Devil*, que no fou gaire ben rebuda, però en aquell moment ja treballava en la tragèdia *La duquessa de Malfi*, que va ser representada abans de 1614 i obtingué un gran èxit. L'última de les majors obres de Webster és *The Devil's Law Case*, de 1617-1618, que es va publicar conjuntament amb *La duquessa de Malfi* el 1623. A partir de llavors Webster va continuar escrivint teatre, però tan sols en col·laboració. La data de la mort d'aquest autor tampoc no és segura, però se situa pels volts de 1630.

Si volem descriure l'home que no coneixem a través de l'escriptura que ens va deixar hauríem de començar per dir que John Webster, com Shakespeare, sovint va fer servir per a l'escriptura teatral obres d'altri, narracions ja existents o llegendes. La història de la duquessa de Malfi i del seu subordinat, Antoni, amb qui es casa i té fills, es troba en una de les novel·les de l'italià Bandello, de mitjan segle XVI, que va ser adaptada i traduïda al francès per François de Belleforest amb el títol *Histoires Tragiques*, el 1565. La versió que en va fer William Painter a l'anglès dos anys més tard, *The second tome of the palast of pleasure*, sembla que va ser on Webster va trobar el principal material per a *The Duchess of Malfi*. Belleforest escriví una obra considerablement més extensa que Webster, plena de patetisme, però feixuga i sense gaire art, en la qual, amb severa moralitat, condemna el tarannà de la protagonista, que essent una vídua de sang reial es casa en secret amb un home comú empesa per la lleugeresa. La fidel versió anglesa de Painter no va influir pas gaire en Webster, en el sentit de censurar la duquessa, però sí que sembla que el va ajudar a planificar la divisió en actes segons els esdeveniments principals que s'hi exposen, encara que Webster va introduir-hi personatges i canvis importants en les actituds dels que ja existien. El tractament condescendent del

personatge de la duquessa —Joana d'Aragó en la història—, a part de les simpaties que podia despertar en l'autor els atzars de la seva vida i el seu dissortat destí, segurament responia a la necessitat de satisfer les ànsies alliberadores de convencions, que ja començaven a inquietar la part més jove del públic per al qual Webster escrivia.

A més de l'acceptació de la moda ideològica, Webster acceptava el corrent literari i la manera de dir o d'escriure escaient als gustos del sostre més educat del país. Per tant, trobem en Webster temes i expressions compartides amb Shakespeare, amb el poeta Sir Philip Sidney i amb d'altres autors més o menys contemporanis. Però en Webster hi ha sempre l'expressió dels múltiples crims o dels macabres horrors acompanyada d'una inclinació sarcàstica a interpretar el sentit de la vida humana; hom diria que el tema de sang i fetge era tenyit d'humor. Els estudiosos constaten en Webster calcs i préstecs —a voltes exòtics— procedents de les seves darreres lectures, presents en la fraseologia, en les dites i les metàfores, com apareixen també en l'obra d'altres dramaturgs jacobins.

Després d'això esmentat, si volem rellevar característiques pròpies i constants de Webster, ens hauríem de fixar en dues de molt evidents en ell: la capacitat de convertir en visual allò que és verbal i la justesa del registre en el parlar dels personatges segons l'escena —el sentit en situació, com dirien els semantistes d'avui.

Pel que fa a la primera característica esmentada: hom diu, i amb raó, que en *La duquessa de Malfi* hi ha molts recursos per ajudar a compondre les imatges visuals, potsers, manllevats de les obres de Shakespeare; la foscor, les cel·les de presó, les claus, els espies, els clergues, el mocador perdut —que passa a ser paper perdut—, les preparacions per allitar-se la duquessa, l'estrangulació, etc. Val a dir que no són tan sols les imat-

ges visuals que es repeteixen en uns autors i altres, sinó també les accions. A més d'aquesta part, tanmateix independent del text, hauríem d'esmentar la potent capacitat visualitzadora que hi posseeixen les paraules per elles mateixes. Ben segur que hi ha una retòrica en *La duquesa de Malfi* que pertany al «discurs repetit»; l'ús de frases proverbials que corrien de boca en boca, les al·lusions als costums i festes, les analogies d'ús popular, les citacions de la mitologia o de l'astrologia..., però hi ha, alhora, en John Webster, la manera moderna de destacar mots —sentits, més ben dit—, tot distribuint-los per a crear efectes de color o de so. Si va ésser actor, havia de ser un gran actor a més de gran dramaturg.

Els registres diversos; dels cortesans, del malvat, dels clergues, de les dames, de l'amistançada del Cardenal, de la vella, responen a un coneixement segur del món —descriu o suggerit— i del llenguatge efectiu a l'escenari, acompanyat de la naturalitat i comoditat que necessita l'actor per a dir-lo. Si «l'escriptura és l'home», John Webster és un tipus aspre i ferreny en el parlar, sovint, cantellut. Prefereix els mots vedats, els quals es manifesten en els homes rudes, que ell basteix amb especial grapa. Per això i més recargolaments en l'expressió de l'autor, la traducció del text de *La duquesa de Malfi* suposa molta de gosadia en el mester de recrear conceptes, sovint compartits en les dues cultures —l'anglesa i la catalana—, i de reproduir-ne el dring en un moment històric concret. La consecució de la recreació s'ha de fer amb mitjans diversos,

és clar, però el resultat ha d'ésser equivalent. Esperem que ens hàgim apropat a on, acuradament, tendíem i a partir del camp que ens és conegut. El subjectivisme i els mites a l'entorn de la impossibilitat de traduir amb justesa van desaparèixer a mitjan segle passat, i no pas per l'arribada de la traducció automàtica, sinó pel traspàs a la lingüística d'allò que havia estat feu de la retòrica i de l'estilística.

■ Cartell de l'obra *La duquesa de Malfi*, de John Webster. Direcció: Vanessa Martínez. Companyia: Teatro de Fondo. Festival Clásicos de Alcalá, juny del 2005. (Teatro de Fondo)